

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemanje za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrt leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemanje pa za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vin., za četrt leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (insetate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 29. novembra 1901.

Politični oddelek.

Za vseučilišče v Ljubljani.

III.

Slovenski visokošolci so si pridobili veliko, toplega priznanja vredno zaslugo, da so tako energično in tako srečno sprožili veliko akcijo za pridobitev jugoslovanskega vseučilišča v Ljubljani. Potegnili so takorekoč ves narod za seboj združili najbolj nasprotujoče si elemente in v najširših krogih razvneli navdušenost za to akcijo, kakoršne nismo opazili niti tedaj, ko je za Badenijevih časov se oglasil kranjski deželni zbor s to zahtevo.

Dejanski položaj je sedaj dosti ugoden. Vse slovansko dijaštvo v Avstriji je na naši strani in je pripravljeno tudi z represalijami nastopiti, ako se naši zahtovi ne ugodijo. V parlamentu imamo na svoji strani vse slovanske stranke in tudi javno mnenje mej Nemci nam ni tako nasprotno, kakor bi se dalo sklepati iz pisave raznih nemških listov, kajti značilno je, da se nemško dijaštvo ni še v nobenem oziru izreklo proti slovenski zahtevi in da razni nemški krogi priznavajo opravičenost slovenske zahteve.

Stališče sedanje vlade glede slovenske zahteve, naj se v Ljubljani ustanovi jugoslovanska univerza, ni še znano. Vlada se še ni izrekla, vsaj javno ne. Na konferenci klubovih načelnikov je sicer ministrski predsednik Körber nekam pikro opomnil, da parlament ni igrača, in da ne gre, da bi vsak, tudi najmanjši odlomek prebivalstva, oglašal se s svojimi željami v obliki nujnih predlogov, ali te izjave ministrskega predsednika vendar ne moremo še smatrati kot nasprotno naši zahtevi, nego jo je prej umevati tako, da je hotel Körber ž njo izraziti svojo nevoljo, ker se je ta zahteva po nujnem predlogu spravila v parlament, kajti nujni predlogi so vladi skrajno neljubi.

Vzlic temu pa menimo, da si ne smemo delati iluzij, nego moramo biti pripravljeni, da nam bo treba izvojevati še hude bitke, predno dosežemo svoj smoter. Dosegli smo doslej k večjemu šele to, da se vlada v tacih razmerah, kakoršne obstoje sedaj, ne bo mogla odločiti za ustanovitev italijanskega vseučilišča, ako ob enem ne ugodijo tudi slovanskim zahtevam. Slovenci smo provzročili, da ima danes Avstrija svoje univerzitetno vprašanje, pri katerem so interesirane razne narodnosti, Čehi in Slovenci, Italijani in Malorusi, da je to postal problem, čigar rešitev ni lahka, ki se pa mora na kak način rešiti.

Ogniti se temu vprašanju ne bo mogla nobena vlada, če tudi ima ta zadeva v najvišjih krogih malo prijateljev, ako bomo sami skrbeli, da ne izgine zopet z dnevnega reda, kakor je izginila tedaj, ko je odstopilo Thun-Kaizlovo ministrstvo in ni bila sprejeta deputacija deželnega zbora kranjskega, škof ljubljanski pa je dobil celo črno piko, ker se je dal voliti v dotično deputacijo.

Poglavitno nalogo imajo pri tem slovenski državni poslanci. Usoda univerze v Ljubljani je takorekoč v rokah slovenskih državnih poslancev, zakaj le od njihovega postopanja je odvisno, kako se stvar zasuče.

Pred vsem nikar ne pozabimo, da v Avstriji vlada še nobenemu narodu razun Nemcev ni ničesar prostovoljno dala. Vlade niso sentimentalne in se preklicano malo menijo za načela in za najsvetejše pravice narodov, tudi če so stokrat zajamčene na papirju. Slovani avstrijski imajo le to, kar so ustvarili sami iz lastne moči in pa kar so dobili od države s tem, da so jo prisilili jim dati. Iz lepa niso še ničesar dosegli in tudi ne bodo, dokler se bo država vladala po sedaj veljavnih principih. Le nikar misliti, da je državi kaj na tem ležeče, če smo Slovenci zadovoljni ali če nismo. Velike države so že srečno prebolele čase, ko je vse prebivalstvo bilo do skrajnosti nejevoljno z vlado ali s krono, kaj bi potem Avstrija ne mogla prenesti nezadovoljnosti tako malega naroda, kakor je narod slovenski.

Očitno je torej, da zamoremo glede slovenskega vseučilišča samo na ta način kaj doseči, ako naši poslanci vlado k temu prisilijo, ako brezobzirno izkoristijo vladne zadrege, v kar bo zlasti prilika pri nagodbi. Tedaj se mora biti odločilni boj za naše zahteve sploh, zlasti pa boj za vseučilišče. Slovenski poslanci zamorejo sami brez pomoči drugih zadrževati in zavlačevati razprave o nagodbi, kolikor časa hočejo, ker jim daje v to opravilnik nebroj pripomočkov.

Ako se poslanci odločijo za tako postopanje, potem je brez dvoma, da se vseučiliško vprašanje na katerikoli način reši. Odločijo se za tako postopanje tem laglje, ker bi bilo samo na korist Avstrije in zlasti na korist Slovencev, če se nagodba sploh ne sklene in bi se našim poslancem sploh ne moglo očitati, da so s svojo taktiko prebivalstvu napravili kako škodo. Na drug način sploh ne smemo upati, da se v doglednem času reši slovensko vseučiliško vprašanje.

Od naših poslancev je torej vse odvisno in sicer v prvi vrsti od poslancev katoliško narodno stranke. Tej stranki pripada največ slovenskih zastopnikov, ona je torej poklicana, da se postavi celi akciji na čelo. Ako tega ne stori, pade nanjo vsa odgovornost.

Odkrito povemo, da nimamo veliko upanja, da bi se poslanci odločili za tako taktiko, saj so že zlezli pod klop, ko je ministrski predsednik le zamežikal in povedal, da mu tozadevni nujni predlog ni po volji. Dr. Ploj in dr. Šusteršič sta bila koj pripravljena umakniti nujnost svojega predloga in bržčas se predlog odkaže učnemu odseku, ne da bi bila vlada primorana, pokazati svojo barvo in povedati, kako stališče zavzema glede naše zahteve. V očigled temu ni pretirano, če rečemo, da nimamo pravega zaupanja v eneržijo naših poslancev.

Politični pregled.

Notranji položaj. — V časopisih je še vedno čitati vsake vrste poročila o krizi, katerim poročilom pa se ne pripisuje večje važnosti, ker državni zbor venderle funkcionira, če tudi težko in počasno, in ker tudi proračunski odsek mirno deluje. O kaki češki obstrukciji ni govora, vsaj sedaj še ne, dasi se češki poslanci v nobenem oziru niso obligirali in imajo torej popolnoma svobodne roke.

Državni zbor. — Poslanska zbornica je v zadnji seji dokončala razpravo o kongregacijah. V imenu naprednih slovenskih poslancev posegel je v to razpravo dr. Tavčar. Nujnost stavljenih predlogov je bila seveda odklonjena, ker so se mladočeški poslanci absentirali. Zdaj pride še cela vrsta nujnih predlogov na vrsto. Glede predloga o jugoslovanskem vseučilišču v Ljubljani se vrše, kakor poročajo nemški listi, pogajanja v tem smislu, da bi se ta predlog brez prvega branja odkazal naučnemu odseku v posvetovanje, to se pravi, da bi se pokopal v tem odseku. Te dni pride na razpravo vsenemški nujni predlog v korist Burom.

Protiprusko gibanje v Galiciji. — Zadnji čas se je začelo v Galiciji mogočno gibanje, ki meri v svojih konsekvencah na to, da bi poljski državni poslanci nehali podpirati sedanjo, Nemčiji prijazno politiko naše države. Povod temu je naslednji slučaj: V neki vasi pri Gneznju na Pruskem se poljski šolarji niso hoteli učiti krščanskega nauka v nemškem jeziku. Vsled

tega so bili otroci krvavo pretepavani, a ko so stariši demonstrirali proti temu, so bili obsojeni na grozovite kazni. Neka žena na pr. je dobila dve leti težke ječe. To je, kakor umevno, silno razljutilo vse poljske kroge. Prišlo je do velikanskih demonstracij v raznih krajih in tudi v državnem zboru pride stvar še na razpravo.

Srbija. — Zopet prihajajo iz Srbije kaj čudne vesti. Govorilo se je nekaj o atentatu na kraljico Drago. Istina se še ne pozna, a očitno je, da se pripravljajo kaj čudne reči. Čujemo, da je kralj začel neko razmerje s sestro kraljice Drage, da se hoče od kraljice ločiti in se poročiti z njeno sestro. Ministrstvo se temu seveda ustavlja, a kakor se poroča, ne more kralja prepričati in se sodi, da pride v kratkem do krize.

Grška. — V Atenah so imeli te dni pravo revolucijo. Visokošolci so se oborožili in uprizorili velikanske izgrede, pri katerih so se vnele cele bitke z vojaštvom in je bilo 20 oseb ustreljenih, nebroj pa ranjenih. Ministrstvo je odstopilo in je bilo imenovano drugo, ki stoji na stališču dijaštva. In zakaj vse to? Radi sv. pisma! Dijaštvo se je uprlo temu, da se je sv. pismo iz starogrškega jezika preložilo na novogrški jezik in je zahtevalo, da se morajo prelagatelji ekskomunicirati. Kakor rečeno, je doseglo svoj namen.

Vojna v južni Afriki. — Stališče ministra Chamberleina, prouzročitelja južnoafriške vojne, je v zadnjem času postalo nekam neugodno. Omajano sicer ni čisto nič, ali neprijetno je, ker so Nemci začeli jako hrupno protestovati proti njegovi dolžitvi, da se Angleži ne vojskujejo proti Burom tako kakor so se Nemci proti Francozom. Sedaj ti protesti še nimajo večjega pomena, izključeno pa ni, da se tem potom ustvari mej Nemčijo in Angleško posebno nasprotje, iz katerega lahko Bog ve kaj nastane. Na bojišču se Angležem ne godi dobro. Te dni se je vršilo zopet več bojov in sicer v Pongalobušu, pri Bastardsdriftu, pri Nequidahillu, pri Meelearju in pri Villirsdorpu. Angleži niso nikjer zmagali, pač pa bili pri Villirsdorpu tepeni.

Borze in borzni posli.

Spisal Albert Žnideršič.

(Konec.)

Primer bi se tudi tako-le lahko pojasniti dal:

1. A kupi na borzi 10 000 q koruze po 9.40 = 95.000 kron, A proda B u 10.000 q koruze po 9.— = 90 000 kron, A zgubi torej 5000 kron.
2. B kupi od A-a 10.000 q koruze po 9.— = 90.000 kron, B proda C-u 10.000 q koruze po 9.40 = 94.000 kron, B dobi torej 4000 kron.
3. C kupi od B-a 10.000 q koruze po 9.40 = 94.000 kron, C proda D u 10 000 q koruze po 9.30 = 93.000 kron, C zgubi torej 1000 kron.
4. D kupi od C-a 10 000 q koruze po 9.30 = 93 000 kron, D proda E u 10.000 q koruze po 9.80 = 98 000 kron, D dobi torej 5000 kron.
5. E kupi od D-a 10.000 q koruze po 9.80 = 98 000 kron, E proda na borzi isti dan 10.000 q koruze po 9.50 = 95.000 kron, C zgubi torej 3000 kron.